

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 19

Issue 1

Gödöllő
2023

KÜLÖNBÖZŐ APITERÁPIÁS HÁZAK BEMUTATÁSA ÉS FOGYASZTÓI MEGÍTÉLÉSE

Simonné Agócs Kata Eszter, Szabó Rubina Tünde

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Állattenyésztési Tudományok Intézet,
Állattenyésztés-technológiai és Állatjóléti Tanszék
2100 Gödöllő, Páter Károly út 1.
agocskata2000@gmail.com

Received – Érkezett: 25.11.2022.

Accepted – Elfogadva: 10.05.2023.

Összefoglalás

Apiterápiának nevezzük a méhek által termelt anyagok gyógyászatban való felhasználását. A méhesházak is ezt a célt szolgálják, ahol a rezgés, a hőmérséklet és a kaptár illata fejt ki hatását a szervezetre. Munkánk során célunk volt bemutatni apiterápiás méhesházakat, illetve kérdőív segítségével felmérni a fogyasztók ismereteit ezen apiterápiás lehetőséggel kapcsolatban. Három apiterápiás ház tulajdonossal készült interjú. Az első, felkeresett apiterapeuta, csupán a gyógyításra használja fel egyszemélyes méhesházát. Magyarország legnagyobb ház tulajdonosánál is készült felmérés, ahol lehetőség van csoportokkal is látogatni a házat, de betegeket is fogad kúra szerűen. Erdélyben felkeresett méhésztől két személyes házában fogadja ingyenesen a súlyos betegeket, de turistaként is látogatható a ház. Kérdőívet 184 résztvevő töltötte ki. Válaszokból látható, hogy igény van az apiterápia közelebbi megismerésére. Lengyel kutatás szerint a felmérésben résztvevők egyharmada, míg a saját eredményeink szerint több mint kétharmada élne a kipróbálás lehetőségével. A kitöltők ajánlásai alapján az ismeretterjesztés legjobb módja a közösségi oldalakon keresztüli informálás lenne. Emellett nyílt napokkal, különböző programokkal, ismeretterjesztő előadásokkal lehetne hatást elérni.

Kulcsszavak: apiterápiás ház, apiterápia, méhészet

Introduction of different apitherapy houses and their consumer assessment

Abstract

Apitherapy is that natural substances, produced by honey bees, can be used in medicine. In the apitherapy house, the vibration, the temperature and the smell of the hive can affect the body positively. The aim of the study was to survey of the knowledge about honey bee products and apitherapy houses. Three bee keeper were interviewed. An apiterapeuta has been using her one-man apitherapy house only as a treatment. The owner of the largest apitherapy house in Hungary was interviewed. In his house, it is possible to attend a group and listen to a lecture about apitherapy and honey bees, but patients receive their treatment too. A Transylvanian beekeeper, welcomes seriously ill patients free of charge in her small, two-man apitherapy house, but the house is also open to tourists. A survey was created and completed by 184 participants of different ages and genders via a social networking site. It is clear from the responses, that there is a need for a better

understanding of apitherapy. According to Polish research, a third of survey respondents, and more than two thirds of our responders, would like to try apitherapy house. The best way to raise awareness would be to give inform through social networking sites. In addition, open days, various programmes and lectures could generate impact.

Keywords: apitherapy house, apitherapy, apiculture

Bevezetés

Az apiterápia a méhek által előállított termékek (pl.: méz, propolisz, méhméreg, virágor) gyógyászati célú felhasználását jelenti (Hellner et al. 2008). Az apiterápiás ház egy olyan épület, ahol a méhek és az ember nem tudnak közvetlenül érintkezni, mert egy szűnyogháló választja el őket, de a levegő átjárhat. Az apiterápiás méhesházak használata számos pozitív hatással bír. Az akusztikus hatásakor a monoton zümmögő hang jótékony az agy számára, pihentető és antidepresszáns hatása kiterjed az ember érzelmi állapotára. A mikrovibrációs hatás a méhek szárnyainak rezegtetéseiből jön létre. A kaptár és az apiterápiás ház kialakításakor ügyelni kell ezért a szigetelésre, ezzel felerősíthető a mikrovibráció (Arih & Korošec, 2015). Hőhatással is bírnak a méhek, mivel a fiasítás neveléséhez 33-36°C hőmérsékletet biztosítanak (Örösi 1957). Az érzelmi hatás sem elhanyagolható, mivel az endorfin kiválasztását serkenti a pozitív visszajelzések és a kellemes látvány által. Az élményhez hozzáad, ha a páciens a kezelés előtt közvetlenül megfigyelheti a méhek munkáját egy látványkaptárban. Hozzátesz még ehhez a ház kényelmes kialakítása, a megfelelő méretű fekhely, az ablakok, szellőztetés, világítás. Fontos, hogy a kaptárok feletti szabad hely magassága legalább 100 centiméter legyen, de arányosan a méhcsaládok számával, ne legyen túl nagy az épület belseje, hogy a méhek hatásukat megfelelően ki tudják fejteni ([http1](#)).

Egy kaptárban 50-100000 méh él, propoliszsal borítanak be mindent, ami gondoskodik a megfelelő környezetről a magas páratartalom és a 32-35°C ellenére is (Örösi 1957). A propolisz hatásmechanizmusa a fenoloknak és egyéb vegyületeknek (pl.: pinokembrin, galangin, pinobanksin) köszönhető. Antibakteriális szerként hat, megállítja a baktériumsejtek osztódását, elpusztítja a sejtfalat, a baktérium citoplazmáját és leállítja a fehérjeszintézist (Anjum et al., 2019). Kaptárban lévő levegőt folyamatos áramoltatással frissítik (Örösi 1957). Ezt a vírus és baktériummentes levegőt tudják az emberek akár közvetlenül egy inhalátor maszk segítségével vagy anélkül beszívni egy apiterápiás házban. Az áramlást az inhalátorba épített kis ventilátor segítheti, a meleg levegő mozgásával közvetlenül a testbe jutnak a kaptár levegő egészségügyileg értékes összetevői. A reggeli és az esti órákban legintenzívebb az élmény, amikor a legtöbb méh a kaptárban tartózkodik ([http 2](#)). Megtalálható benne több más méhészeti termékben is fellelhető vegyület, például terpének, karotinoidok, feromonok, hormonok, méhek mirigyváladéka. Rendkívül jól lehet kezelni vele a hörghurutot, depressziós megbetegedéseket, allergiát, asztmát. Egy méhesházban fontos a nyugalom, a relaxáció, megszakítás nélküli alvás, így tudják elérni a nyugodt légzést, tudják növelni a tüdő kapacitását (Kopala et al. 2019).

Az apiterápiás házak használatának elterjedése Németországból indult, manapság pedig már Ausztriában, Szlovéniában és Magyarországon is egyre népszerűbbé válik. Célunk volt felkeresni apiterápiás méhesházakat és bemutatni azok használatát, illetve kérdőív segítségével felmérni ezen házak ismertségét.

Anyag és módszer

Kérdőívet készítettünk az apiterápiás ház ismeretéről, illetve ahhoz kapcsolódó attitűdről. Kérdések között szerepelt a méhektől való félelem, az apiterápiás ház ismerete, a kipróbálási lehetőség és a népszerűsítés megítélése.

Három apiterápiás méhesház tulajdonossal készítettünk interjút és az általuk bemutatott házak felmérést is elvégeztük. A kérdések között szerepelt a méhészet jellegének feltérképezése, a ház építésének célja, kivitelezése, a méhekkel való bánásmód, a ház felhasználásának részletei, nyitvatartása, az esetleges kezelések megvalósítása, turisztikai fejlődési lehetőségek.

A felkeresett apiterápiás házak Mohán, Hajdúszoboszlón és Ivómezején (Románia) helyezkednek el.

Eredmények

A megosztott kérdőívet 184 fő töltötte ki, döntően kisvárosban lakó személyek. A kitöltők 29,3%-a fél a méhektől, 130 fő (70,7%) viszont nem. 147 kitöltő nem hallott még az apiterápiás méhesházakról, 36 személy pedig valamilyen módon már rendelkezett ismeretekkel. Rövid tájékoztató után a megkérdezettek 84%-a kipróbálná az apiterápiás házat, viszont 29 fő elzárkózik az élmény megtapasztalásától.

A Hajdúszoboszlón található méhesház tulajdonosa apiterapeuta, akinek a méhesházát saját betegei a kezelések alkalmával ingyenesen látogathatják. A apiterápiás méhesház semmilyen turisztikai, ismeretterjesztő funkciót nem lát el, szigorúan csak, mint kezelés, illetve kezelés kiegészítés használható a ház. Az első belépés előtt a betegen egy teljes méhallergia tesztet végeztet el. A negatív eredmény birtokában a helyszínen a beteg kap egy méhszúrást, majd az apiterapeuta ellenőrzi a kialakult válaszreakciót. A gyékény házba ajánlottan fürdőruhában kell belépni, szűnyogháló gondoskodik a méhmentes környezetről. A betegeknek szigorúan tilos bármilyen elektronikus eszközt vagy könyvet bevinni, csak a pihenés, alvás a megengedett. Gyermekek nem látogathatják az épületet a méhek zavarásának előkerülése végett.

A méhesház időszakosan késő tavasztól (tartósan nappali 25°C) kora őszig működik, amíg az átlaghőmérséklet 25 °C felett van, ilyenkor a legaktívabbak a gyűjtésben a méhek. A kaptárok 14 keretes Nagybecsonádi rendszerűek, DK-I tájolásúak. A téglalap alakú gyékényház három oldala zárt, a kaptárok (4-4 db) a két hosszú oldal mentén vannak elhelyezve. A leghidegebb időben a negyedik oldal (ajtó) egy részét is lehet gyékénnyel borítani. A családok kezelése a házon belül történik, ilyenkor egy gyékénnyel fedett ablakot lehet kinyitni. Lényeges a minden oldalról létesített kerítés és sövény a megfelelő röppálya kialakítása miatt. Telelési időszak alatt az apiterápiás ház nem látogatható. A vibrációs hatás a méz érlelése (víz párologtatás) során a legintenzívebb, a kaptárlevegő folyamatos áramoltatása is segíti az apiterápiás kezelést. Ebben az apiterápiás házban a ventilátorok használata kizárt, csak a természetes kaptárlevegő keverést alkalmazzák. Az apiterapeuta biológiai méhészkedést folytat, kezelése csak természetes vagy növényi alapú szerekkel történik. Pergetésre évente egyszer kerül sok a hárs, vagy az akácvirágzás után. Beteleléskor teli mézes keretekkel rendelkezik a család, ami a legkedvezőbb állapot. Az apiterapeuta leginkább mozgásszervi megbetegedésekkel foglalkozik, ahol a méhtoxin használható szteroidok helyett. A méhesházban csak a rezgések és a kaptárlevegő a gyógyító, a toxinterápia egy külön rendelőben történik. A betegek kezelése során egy plusz, ingyenes szolgáltatás a méhesház használata.

Mohán található Magyarország egyik legnagyobb apiterápiás háza. Tapasztalt méhész, a Magyar Apiterápiás Társaság tagja nyitotta meg apiterápiás házát 2016-ban (*1. kép*). Igényes környezetben található épület előtt régi méhészeti eszközökből, kaptárokból álló kis kiállítás látható. A házhoz egy közösségi tér kapcsolódik, ahol biztosítható kóstolók, előadások megtartása. Az épület azon oldalán, ahol a kaptárkijárók nyílnak, két méter magas kerítéssel van lekeresztve egy kisebb udvar, ahol a tartalék kaptárok vannak. Ide egy átlátszó üvegajtón lehet bejutni, amikor méhészeti munkákat lehet elvégezni és itt tud betekintést nyerni az érdeklődő is. Az apiterápiás ház fából épült, hőszigetelt, berendezése között szerepel egy lenyitható francia ágy, mivel éjszakára is bérelhető a ház. További berendezése a háznak pihenő ágyak és székek, plakátok információt adnak a bent tartózkodóknak. Üvegfalú kaptár segítségével betekintést nyerhetünk a méhek mindennapjaiba. Az apiterápiás ház 12 darab Nagybeczonádi 16 keretes fekvőkaptárral rendelkezik, ebből 10 kaptár alkotja a 80 centiméter széles fekvőfelületet. A méheket és a látogatót egy rostaszövet és egy farács választja. A fennmaradó kettő kaptár pedig a ház méretei miatt szükséges, hogy elegendő mennyiségű kaptárlevegő jusson (több mint 48 lég m^3) be a házba, a kaptárillat intenzív legyen. Ezen két kaptár dolgozói egy fából készült csövön jutnak ki a szabadba. A kaptárokból a lépek melegéptémenként vannak elhelyezve, azaz a keretek párhuzamosan állnak a kijáráshoz képest. A kaptárok falemez borítást kapnak a számunkra kedvezőbb hőgazdálkodás miatt, amennyiben az apiterápiás házat nem látogatják. Az épület tájolása déli. A méhészeti munkákat a ház belsejében lehet elvégezni, a méhek ekkor az ablakokon tudnak távozni. Évente kétszer történik pergetés, repce és akácvirágzás után. Allergiatesztet nem végeztenek az idelátogatókkal, így az elővigyázatosság elengedhetetlen. A ház terápiás hatását célszerű egyedül élvezni, ám ebben a méhes házban van lehetőség több személy egyidejű látogatására, a mindenkor pandémiás szabályok betartása mellett. A házba bevinni szigorúan tilos elektronikus eszközt a kezeléseknél. Az apiterápiás ház tavasztól ősziig tart nyitva

1.kép: Az apiterápiás ház belseje (Moha)

(Foto: Simonné Agócs Kata Eszter)

Picture 1: Inside of an apiterapy house (Moha)

Erdélyben, az Ivó völgyében található méhesházat is felmértük. A ház 12 m², melyet 9 kaptár szolgál ki (2. kép). Oldalanként 4-4 kaptár van elhelyezve, melyek a fekvőfelületet biztosítják, a 9. kaptár pedig egy üvegfalú látványkaptár, amelyhez csatlakoztatható inhalátor is. A kaptárlevegőn kívül fontos szerepe van az úgynevezett apiszaunának, miszerint a nyári napokon annyira felmelegszik a ház, hogy szaunaként használható. A hobbi méhészetben évente egyszer, kétszer pergetnek az időjárástól függően. Ez az apiterápiás ház két főnek ideális méretű, ám többen is használhatják egyszerre. A ház tavasztól októberig tart nyitva. Esős időben is látogatható a ház, hiszen ilyenkor az összes méh bent tartózkodik a kaptárban. Kiegészítő ismeretterjesztő munkájuk a kaptárprogram. Ez egy valódi méhkaptár keretekkel, a kereteken lép és méz helyett érdekességek, tudnivalók olvashatók a méhek életéről.

2. kép: Erdélyi méhesház belseje

(Foto: Simonné Agócs Kata Eszter)

Picture 2: Inside of a Transylvanian apiterapy house

Következtetések

Méhészeti termékek népszerűségével kapcsolatban a folyamatos fogyasztói monitorozás lényeges, hogy a méhészek és feldolgozók információk kapjanak. Az apiterápiás házak esetében lényeges a nem allergiás vendégek bevonása. Eredményeink alapján a megkérdezettek több mint 70%-a nem fél a méhektől, ami által valószínűsíthető az allergiások alacsonyabb aránya. *Kopala és mtsai* (2019) eredményei igazán alacsony allergiás arányról számol be a méhészeti termékekkel kapcsolatban (0,8%). A megkérdezett 517 személy kevesebb mint 20 %-a hallott már a kaptárlevegő jótékony hatásairól. Ezt a méhészeti terméket ismerték legkevésbé a válaszadók. Ez az adat hasonló az apiterápiás házak ismeretére kiterő kérdésünkre adott válaszokat figyelembe véve. *Kopala és mtsai* (2019) kutatásában a kitöltők 9,7 %-a próbálta már a kaptárlevegő terápiát, majd miután megismerték a gyógyításban is jótékony hatásait már a válaszadók 37,3 %-a nyilatkozott úgy, hogy szívesen használná a kaptárlevegőt a továbbiakban. Felmérésükben a

méhesházakról olvasott rövid ismertető után a válaszadók 84 %-a jelezte, hogy kipróbálna egy ilyen lehetőséget. A két eredmény különbsége mögött a megkérdezett célcsoport lokációja húzódnak meg, miszerint *Kopala és mtsai* (2019) felmérésében nagyvárosi személyek vettek részt. Az általunk bemutatott adatokat kisvárosi környezetben lakó személyek szolgáltatták. Összefüggés mutatható ki a mezőgazdasággal lévő kapcsolat, illetve a méhészeti termékeket, köztük a kaptárlevegő ismeretével kapcsolatban (*Topal et al.* 2021).

Erdélyi (2021b) munkája bemutatta, hogy 307 kitöltő közül egy sem említette a kaptárlevegőt, illetve annak jótékony hatását a méhészeti termékek felsorolása során.

A mézfogyasztási szokásokról készült kutatásban a válaszadók 43,28%-a találkozott már méhészeti termékekkel foglalkozó hirdetésekkel, ám nagyobb részben (56,72%) még nem. Túlnyomórészt a digitális médiából, közösségi oldalakról tájékozódnak a fogyasztók. Digitális média még a televízió és a rádió, de ezekkel a forrásokkal sokkal kevesebben élnek. Nem digitális csatornák közül a legnépszerűbb a szórólap és a sajtó. Legkevésbé a méhészetek reklámjai jutnak el a fogyasztóhoz. Ez annak köszönhető, hogy a termelő méhészeknek kevesebb ideje marad a szakmai munkák mellett még reklámok készítésére (*Erdélyi*, 2021a). Saját felmérésünk alapján is realizálódik a közösségi médián keresztüli tájékozódás meghatározó hányada. *Erdélyi* (2021a) eredményei mellett válaszadóinknak igénye lenne ismeretterjesztő előadásokra és nyílt napokra is. A szórólap viszont kevésbé volt népszerű reklámozási mód a saját kutatásunkban.

A bemutatott felmérések azt bizonyítják, hogy szükség van a beporzók hasznosságának hirdetésére, ezáltal a fogyasztók megismerhetik a méhészeti termékeket, apiterápiás lehetőségeket. A apiterápiás házak reális és közvetlen módja az ismeretterjesztésnek az apiterápián belül.

Felhasznált irodalom

- Anjum S. I., Ullah A., Khan K. A., Attaullah M., Khan H., Ali H., Bashir M. A., Tahir M., Ansari M. J., Ghramh H. A., Adgaba N., Dash C. K.* (2019): Composition and functional properties of propolis (bee glue): A review. *Saudi Journal of Biological Sciences*, 26. 7. 1695–1703. <https://doi.org/10.1016/j.sjbs.2018.08.013>.
- Arih I. K., Korošec T. A.* (2015): Api-tourism: transforming Slovenia's apicultural traditions into a unique travel experience. *WIT Transactions on Ecology and The Environment* 193, Sustainable Development and Planning VII. 963-974.
- Erdélyi T.* (2021a): A magyar háztartások mézfogyasztási és vásárlási szokásai 6. *Méhészet*, 69. 6. 24–25.
- Erdélyi T.* (2021b): A magyar háztartások mézfogyasztási és vásárlási szokásai 5. *Méhészet*, 69. 5. 24–25.
- Kopala E., Kuznicka E., Balcerak M.* (2019): Survey of consumer preferences on the bee product market. Part 1. Honey. *Ann. Warsaw Univ. of Life Sci. – SGGW, Anim. Sci.*, 58. 2. 153–158. <https://doi.org/10.22630/AAS.2019.58.2.16>
- Örösi P. Z.* (1957): Méhek között. *Mezőgazdasági Kiadó*, Budapest, pp. 706.
- Topal E., Adamchuk L., Negri I., Kösoğlu M., Papa G., Dârjan M.S., Cornea-Cipcigan M., Margaoan R.* Traces of Honeybees, Api-Tourism and Beekeeping: From Past to Present. *Sustainability*, 13. 11659. <https://doi.org/10.3390/su132111659>
- http1: <http://o-paceke.ru/uli-dlya-biorezonansnoy-apiterapii/> Letöltés: 2022. 01. 04.
- http2: <https://mezesgergo.hu/kaptarlevegő-terapia/> Letöltés: 2021. 12. 09.